

В Україні буде свій день перемоги після капітуляції Росії – історик про війну в Україні та 8 травня

Владислав Бомбела
Журналіст

Опубліковано: Павло Гай-Нижник: В Україні буде свій день перемоги після капітуляції Росії – історик про війну в Україні та 8 травня // Факти ICTV. – 2022. – 8 травня [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220508-v-ukrayiny-bude-svij-den-peremogy-pislya-kapitulyacziji-rosiyi-istoryk-pro-vijnu-v-ukrayini-ta-8-travnja/>

Україна наблизилася до того, щоб скасувати День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 9 травня, і разом з усім світом відзначати цю пам'ятну дату 8 травня.

Сьогодні – День пам'яті та примирення, під час якого ми згадуємо мільйони жертв у Другій світовій війні і трагічні події тих часів.

Доктор історичних наук Павло Гай-Нижник розповів Фактам ICTV, як створили міфічне 9 травня та яку дату має відзначати Україна.

– У чому важливість відзначати День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні саме 8 травня?

– Перенесення на 8 чи 9 травня святкування Дня перемоги, завершення Другої світової війни у Європі чи перемоги над Німеччиною не залежить від того, як нам зручно чи хочеться.

Є історичний факт, і ми маємо орієнтуватися на те, коли справді було підписано капітуляцію Німеччини. Тобто коли в Європі закінчилися воєнні дії.

Всі нормальні держави, вчені та й звичайні люди повинні цим послуговуватися. Капітуляція (Німеччини у Другій світовій – Ред.) **була підписана 8 травня 1945 року.**

– Росія навіть зараз намагається присвоїти собі перемогу над Німеччиною у Другій світовій. Це ж міф?

– Ідею про капітуляцію Німеччини **придумав президент США Франклін Рузвельт.** Не Сталін чи якісь російські “видатні мислителі”.

Рузвельт про це сказав на конференції у Касабланці 13 січня 1943 року. Європейська консультативна комісія почала розробляти текст цієї капітуляції у січні 1944 року. Його назвали Умови капітуляції Німеччини.

В Україні відбулася переоцінка дня 9 травня: для 80% опитаних – це День пам’яті

Наприкінці липня він був схвалений главами союзних урядів. Проект надіслали у штаби союзних військ, і його сприйняли як

обов'язкову інструкцію і рекомендацію щодо дій у випадку перемоги в Європі.

Саме тому 4-5 травня (1945 року – Ред.) питання про капітуляцію Німеччини постало у союзному штабі. Вони скористалися цим документом, коли були перші контакти з німецькими високопосадовцями щодо її виходу з війни.

Остаточо цей текст розробила група американських офіцерів з оточення Дуайта Ейзенхауера. Його автором є полковник Філімор з третього оперативного відділу.

Тобто руйнується міф не лише про те, що СРСР сам переміг (Німеччину – Ред.), але й змусив до капітуляції.

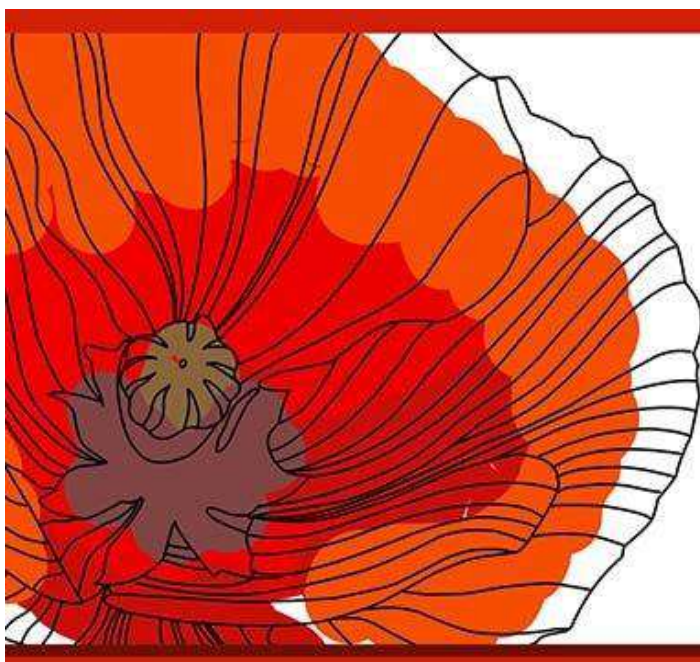
Перший акт капітуляції був підписаний о 2.41 за середньоєвропейським часом 7 травня. Його підписав начальник оперативного відділу Верховного головнокомандування Збройними силами Німеччини Альфред Йодль як представник Вермахту (німецьких військ).

Капітуляцію прийняли від англо-американської сторони – генерал-лейтенант армії США, начальник Головного штабу союзних військ Волтер Сміт, а від СРСР підписав представник ставки верховного головнокомандувача Іван Суслепаров.

– То звідки ж взялося 9 травня, цей радянський День перемоги?

– США та Британія погодилися відкласти публічне оголошення про капітуляцію Німеччини, щоб Радянський Союз підготував відповідну церемонію.

З репортерів взяли клятву, що вони повідомлять про неї через 36 годин – о 3.00 8 травня 1945 року...

1939-1945
НИКОЛИ ЗНОВУ ...

В Радянському Союзі **на капітуляцію від 7 травня наклали заборону**. Справа в тім, що Суслепаров підписав цей акт без дозволу диктатора Сталіна.

Для офіцера підписати капітуляцію – це шанс закінчити війну. Однак без особистого наказу Сталіна її можна було затягнути, що було потрібно для піару.

Після підписання 7 травня Суслепаров отримав телеграму від Сталіна, в якій було написано, що йому заборонено її підписувати.

Очільник СРСР був обурений, оскільки всю ініціативу, підготовку (капітуляції Німеччини – Ред.) зробив Захід. Він відмовився визнати цей акт і почав вимагати підписання нового акту про капітуляцію у Берліні, щоб це зробили в присутності радянських свідків і щоб акт вже після цього набрав чинності. Сталін вимагав це зробити 9 травня, але Черчилль у цьому відмовив, як і Трумен.

Зі свого боку Сталін заявив, що попередній договір не можна скасувати, але й не можна визнати. Тому він запропонував здійснити ще одну капітуляцію як найважливіший історичний акт, ухвалений не на території переможців, а там, звідки прийшла агресія.

Союзники змушені були погодитися і провели вторинний акт підписання капітуляції у Берліні. Він був підписаний 8 травня о 22:43 за центральноєвропейським часом, а в Москві тоді було 00:43.

Його текст майже дослівно повторював підписаний 7 травня. Де-юре цей акт був підписаний 7 травня, де-юре підтверджений 8 травня. А радянські люди про це дізналися лише 9 травня о 22:00.

– Чи потрібно залишати 9 травня як певну пам'ятну дату? Останні опитування показують, що для багатьох українців це досі важливий день.

– Ані з фактичної, ані з юридичної точки зору, ані щодо українських реалій 9 травня не має жодного стосунку до України та українського народу.

Якщо 8 травня може залишатися як день припинення війни, то **9 травня – це просто календарний день.**

Інша справа, що є старші люди, які за принципом пам'яті та простої людської звички вшановують своїх батьків, дідів у цей день.

Але це питання особистої пам'яті кожної людини. Український народ, українська держава не мають жодного стосунку до 9 травня.

– Ще один великий міф навколо 9 травня – Велика вітчизняна війна. На вашу думку, він вже викоринився зі свідомості українців?

– Так. Спілкуючись зі студентами, з молоддю, навіть з моїм поколінням, можна констатувати, що ця дата (так званої Великої вітчизняної війни – Ред.) вийшла з ужитку, з людської свідомості.

Усі знають, що була Друга світова війна і була німецько-радянська війна як її складова. На сьогодні це не проблема.

– Про вітчизняну війну згадують і в контексті нинішньої війни проти Росії. Але як вітчизняної війни України. Чи можна її так називати?

– Поширюється думка, особливо серед публіцистів, щоб називати цю війну національно-визвольною, що є абсолютно неправильним як з історичної, так і юридичної точки зору.

Національно-визвольні рухи і сили, які вели національно-визвольні війни, – це були поневолені, колоніальні народи. Тобто коли валилися імперії, і народ визволявся.

Сучасна українська держава існує з 1991 року. Ми не є завойованою Росією державою, не є її колонією і в нас немає причин вести національно-визвольну війну. Держава є, народ є, з усіма міжнародними юридичними ознаками незалежності.

– Як тоді ми можемо назвати цю війну?

– Наша війна є оборонною, справедливою, всенародною. Вона має саме такий характер.

Війна РФ проти нас є завойовницькою, агресивною, тобто з порушенням міжнародних норм війни і є однією з ознак геноциду.

Із того, як вона її веде, я вважаю, що це є війна тотального характеру. Для українського народу вона є **цивілізаційною війною за життя.**

На карту поставлене не лише існування української державності, але й існування української нації як такої.

Якщо брати суху назву – це російсько-українська війна. Якщо давати подвійну назву, то я вважаю, що це є **війна за життя**.

– Звичайно, ми віримо у перемогу України у цій війні. В якому випадку ми можемо заснувати український день перемоги у ній?

– Питання полягає у тому, що ми маємо на увазі під самою перемогою. Вище керівництво України сьогодні не має стратегічного бачення, чого ми маємо досягти у цій війні.

З одного боку, президент Володимир Зеленський заявляє про територіальну цілісність України. З іншого боку – про виведення російських військ станом на 23 лютого 2022 року. Це нібито закінчить війну. Але тоді **не буде відтворення територіальної цілісності України**.

Тому ми не можемо такий кінець війни вважати навіть в перспективі переможним, навіть якщо підпишуть певний акт або документ.

Другий аспект – визволення Донбасу і Криму. Чи є це актом перемоги над Росією? Я вважаю, що це буде зарано називати актом перемоги.

Якщо буде юридично підписаний акт, то відбудеться відновлення цілісності. Якщо не буде розвалено і переможено РФ у її нинішньому вигляді, то ця війна не закінчиться.

Вона матиме наступний етап після певного затишшя і розпочнеться через два-три-п'ять років знову. Якщо пов'язувати це з Другою світовою війною у європейському просторі, то це б якщо Союзники визволили свої території і зупинилися на кордоні Німеччини.

Це є зразком того, що Україна і союзники мають завершити цю війну актом капітуляції Російської Федерації з супровідними документами про репарації, перелаштування конституційного та юридично-адміністративного устрою РФ, міжнародним трибуналом над злочинцями.

Має змінитися вертикальний і горизонтальний устрої (Росії – Ред.), відбутися повалення ідеології, її засудження разом з лідерами, засудження всього російського суспільства, разом з його перевихованням. Ми воюємо не з Путіним і навіть не з РФ, а з усім російським суспільством.

Тоді ми можемо назвати це актом перемоги над Росією. В іншому випадку її не буде.

- Якою ви бачите назву такого пам'ятного дня, якщо його запровадять?
- Це буде день перемоги у війні за життя.
